

Hra Pomník – leden 2024 – v době masopustní

Divadelní féerie „Pomník“ volně navazuje na „Holá fakta na Holém vrchu“, hru se zpěvy, kterou únětický divadelní spolek DivOch uvedl v únětické Sokolovně poprvé 3. června 2000. V „Holých faktech“ vstoupila na jeviště skutečná historická postava Čeňka Rýznera (1845–1923), roztockého lékaře a amatérského archeologa, který proslavil sebe i Únětice archeologickým výzkumem pohřebiště ze starší doby bronzové na nedalekém Holém vrchu. Příběh Rýznerovy bohaté, ale také velmi krátké archeologické kariéry se prolínal s příběhem jeho milostného vztahu k Antonii Lemingerové, později Rýznerové, dceři ředitele únětického panství Václava Lemingera. Do širších společenských a kulturních souvislostí přelomu 19. a 20. století nás ve hře zavedla pestrá společnost Rýznerových přátel a známých, k nimž určitě patřil malíř Mikoláš Aleš a možná i spisovatel Alois Jirásek nebo cestovatel a botanik z Horoměřic Benedikt Roezl – ten by se letos dožil krásných 200 let!

Hra „Pomník“ nás přenáší do roku 2023. Uplynulo právě sto let od Rýznerovy smrti. Obyvatelé Únětic, ale i členové okrašlovacího spolku z Horní Studénky, Rýznerova moravského rodiště, uvažují, že by bylo vhodné slavnému archeologovi a jeho evropsky proslulému objevu postavit pomník. Jenže od nápadu k jeho realizaci je dlouhá a složitá cesta. Kde bude pomník stát, jak bude vypadat, kdo ho postaví, kdo ho zaplatí? To si uvědomují i duše zemřelých aktérů dávného příběhu z Holého vrchu – Čeňka Rýznera, jeho manželky Antonie, Mikoláše Alše, Aloise Jirásky, Benedikta Roetzla, Zdeňky Braunerové, Elišky Krásnohorské... Ožívají staré příběhy, znějí dávné i zcela nové písně. Živí, ani mrtví se ale nemohou na pomníku shodnout. Jak tohle může skončit?!

Současný DivOch

Únětické divadlo ochotníků ožívá díky výzvě, kterou je záměr připomenout postavu Čeňka Rýznera a fenomén únětické kultury, a přitom navíc přispět k obohacení současné kultury v Úněticích. V naší hře se setkávají historické postavy, které provázely životem Čeňka Rýznera a měly vliv nejen na náš region ale i na společenský a kulturní život v Čechách se současnými obyvateli Únětic,

kteří se snaží, každý po svém pochopit a vyjádřit svůj vztah k únětické kultuře i k těm, kdo stáli u jejího počátku. Do toho přicházejí komplikace, jak to, tak u nás občas bývá, od sousedů z Prahy.

V našem souboru se také potkávají staří, možná lépe, původní a naštěstí stále ještě živí herci s novými únětickými sousedy. Po doplnění přáteli z Prahy a Turska byl vzkříšen DivOch!

V nedávném rozhovoru řekl režisér Radovan Lipus: „Jsem bytostně přesvědčen o tom, že divadlo má kromě závazku, či výzvy uvádět a živě scénovat klasiku, také nepominutelnou povinnost iniciovat vznik nových textů a vztahovat se hluboce k místu kde působí a k lidem, kteří v něm žijí. To za nás Shakespeare, Čechov ani McDonagh neudělají.“ (Radovan Lipus k premiéře původní hry Liebeřeč – Xaver, zpravodaj divadla FX Šaldy v Liberci, září/říjen 2023.)

Myslíme si, že tím velmi přesně vystihl i náš záměr a cíl.

Realizace hry Pomník

Scénář: Václav Matoušek

Spolupráce na scénáři, dramaturgie, režie: Vladimír Vytiska

Hudba: Michal Vích, Vladimír Vytiska

Produkce: Blahoslava Vytisková

Technická spolupráce, světla, zvuk: Jiří Macák, Jan Liška, František Štípek

Spolupráce na kostýmech a scéně: Zuzana Vítková

Video: Jan Kebrdle

Fotografie: Jan Pohribný

Účinkují:

Lucie Burešová, Ondřej Dlohoš, Ivana Dlohošová, Dagmar Dreslerová, David Franta, Robin Freisleben, Pavlína Freislebenová, Petr Fuksa, Alžběta Vavříková, Kateřina Hájková, Barbora Pazourová, Adam Šíma, Radim Krupička, Tomáš Kočiš, Jan Liška, Šimon Matoušek, Václav Matoušek, Věra Müllerová, Antonín Müller, Petr Plicka, Pavel Svoboda, Standa Šíma, Vladimír Vytiska, Blahoslava Vytisková, Eliška Vavříková, Jiří Bartoš, Petr Alexander, Václav Dědina, Tomáš Starý, Roman Vícha a další únětičtí dle svých možností a potřeb DivOcha.

Na závěr bychom chtěli dodat, že pomník, resp. mohyla, již v Úněticích stojí. Lépe řečeno je částečně zanořený pod zemí, jak se na správný hrob sluší. Autorkou mozaiky připomínající Čeňka Rýznera (i jeho manželku Antonii) a únětickou kulturu je Magdalena Kracík Štorkánová. Mozaiku realizoval atelier Art & Craft Mozaika z.s. v roce 2023. Stavební práce na pomníku a mohyle provedli pracovníci obce Únětice.

Vedle Magdaleny patří poděkování obci Únětice. Vznik, realizaci a odhalení pomníku finančně podpořili: Středočeský kraj, Státní fond kultury, Letiště Václava Havla Praha, město Roztoky, Přemyslovské Střední Čechy, obec Únětice.

Zvláštní dík patří Lasíkům a našemu Pivovaru za důležité „spotřební rekvizity“. Děkujeme i všem ostatním, kteří se na realizaci a oslavě výročí podíleli.

Vladimír Vytiska a Václav Matoušek, leden 2024